

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsaki dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inszerati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglesi in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Dedščina.

Ranika c. kr. avstrijska vlada je od časa do časa čutila potrebo, pokazati ostalemu svetu, da je tudi Avstrija nekako moderna in kulturna država. Tako se je spomnila nekoč, da bo dobro spraviti n. pr. vprašanje trgovine z dekleti na razgovor; drugi pot pa je obrnila pozornost na dojenčke; po preteku nekaj let na tuberkulozo itd., itd. Tako se je pisalo, predavalo, zidalo na papirju in semtertja tudi majhnega izvršilo v istini — v splošnem pa je bilo vsako tako od vlade započeto gibanje velik humbug, in Avgijev hlev je lepo ostal tak, kakor je bil.

Nič boljše se ni vedla avstrijska vlada v alkoholnem vprašanju. Pred 10 leti je sklicala z velikanskim šundrom kongres na Dunaj, obetala vse mogoče reforme, prirejala enketi, naročala proteste, ukazala svojim kulijem pisati proti alkoholu, a istočasno dovoljevala poljskim plemenitašem, da so zastrupljali ljudstvo poljubno z žganjem še nadalje, nalivala je volajstvo z vinom in rumom po strelskih jarkih, izdajala brezpotrebne licence za žganjetoče in beznice in drugo.

V Avstriji se je v resnici vedno igralo z zdravjem državljanov, in preko problemov, ki so bili od nekdaj tipični za Avstrijo, se ta nesrečna država nikoli povzpeli ni mogla. Ozir na svileni spodnja krila najvišjih krogov, pa oni na krvoseso žlahto, vedno omahovanje med tem, kaj naj se stori, kaj ne, kaj poreko nemški, kaj madžarski kričarji in kapitalisti, vse to ni dalo Avstriji nikoli izvoliti si določne smernice, da ne govorimo o ozirih pri privilegiranih stanovih kot duhovščine, častništva, plemstva sploh in končno še birokracije. Njene vlade so tavalje kot popotniki, ki se je zgubil v temni noči sredi močvirja.

Nikjer pa ni bilo jasno načrtane, določene smeri, nikjer nobenega programa in nikjer nobenih garancij in nobene resnosti, da se tudi v resnici izpelje kaka kulturna naloga. Povsodi samo polovičarstvo, sama fretarija, da se je delalo od danes do jutri, ponajvečkrat pa, da je bilo videti, da se je navidezno nekaj storilo. Ut aliquid fieri videatur.

V resnici pa je ostalo v bistvu vse, kakor je bilo svoj čas — in alkohol in jetika sta vladala pri razsulu stare države tako, kakor smo oba škodljivca prevzeli z ostalo dedščino v našo mlado državo.

V Avstriji so mislili, da bodo obe ljudski bolezni po starih preizkušenih metodah krpanja premagali, posito, da so sploh kedaj resno razmišljali o tem vprašanju, o čemur pa zelo dvomimo. Z zidanjem par sanatorijev za jetične in alkoholike so mislili spraviti vprašanje s sveta. Pri boju proti alkoholizmu se je pokazal fiasko kmalu na celi črti: pri jetiki, glede katere se je bobnalo z vso močjo zadnje leta, se stvar dokaj boljša. Prevzeli smo od stare vlade nekaj meglenih sanatorijev, o katerih vemo samo toliko, da je s prodajo sveta zanje napravil neki liberalcec dober »kšeft«; potem vemo, da je pri ljubljanski okrajni bolniški blagajni zdravnik, ki ima vezane roke na vse strani in nima nobenih diagnostičnih in terapevtskih pripomočkov; končno imamo tudi par izšolanih oskrbovalnih sester na razpolago, če ne bodo v kratkem od glada umrle ob tako sijajni plači in sladkih obetih, katerih so imeli na Bleiweisovi cesti vedno obilo pri rokah, in jih menda tudi še danes imajo. — V alkoholnem vprašanju se ni v zadnjih letih menda nič bolj prepričal, kot gospod Kalan, koliko resnosti so doslej poklicani faktorji prinašali vprašanju nasproti, katerega razrešitev si je postavil mož za svojega življenja težko dosegljivi cilj. Navzlic sveti vojski, ki ima samo pa-

pirnato orožje, in žalibog nobene eksekutive, se je pijančevalo dobra dva meseca na tak ostuden način po Ljubljani in po Slovenskem sploh, da se je končno celo ta vlada, ki se trese in računa s svojimi volilci mesece naprej — tako silno osokolila, da je plusnila z dlanjo po vodi. Šla je in priprla je pipo, iz katere je curljal žlahtni alkohol preje do 11. ure po noči na 9. uro zvečer. In glejte čude golemo, ljudje niso več pijani stoprav ob 11. — ampak davno že pred 9. uro zvečer! Da, to je prava sanacija prav po avstrijskem receptu.

Na tak in podoben način se seveda ne zdravi ljudskih bolezni, in tudi ne s samo dobro voljo, prav gotovo pa ne s polovičarstvom. Če smo enkrat spoznali bolezen, tedaj je je treba zdraviti radikalno, in operaterji se ne smejo bati krikov bolnikovih. Direktno smešno pa je, če se vlada ozira količkaj na tiste umazane interese vinskih trgovcev, prekupčevalcev in beznicarjev. Malo gostiln, a teh dobrih, kjer je v prvi vrsti skrbjeno za snago in dobro jed, teh nam je treba; ne pa zakajenih, nečednih bežnic, nastanjenih skoraj v vsaki hiši s slabo jedjo, slabo pijačo, dvomljivo postrežbo in nesnago. Kdo naj verjame na resnost kake akcije, ako pomislimo sledeče: Kako naj se to sklada, da ima nadzorovalni organ gospod župan na deželi skoro vedno gostilno s am? Volka postaviti za paznika čredi, tega vendar ne dela premišljen gospodar. Zato pa zamera gor ali dol — toda sedanjí odnošaji se morajo korenito spremeniti.

Kar je pa najpomembnejše, je to, da se enkrat že uvidi, da so obe ti ljudski bolezni v resnici patološka s o c i j a l n a pojava, in da se jih dá uspešno zdraviti samo tedaj, če se jima spodnese temelj, na katerem rasteta in vzcvitata. Ljudem dati človeka vrednega stanovanja, prehrane, plačila itd. — in ena kakor druga bolezen bo zamrla sama po sebi, ali pa se saj omejila in skrčila, kakor sicer z nobenim drugim sredstvom ne. Zato je za rešitev tako tuberkuloznega kakor alkoholnega vprašanja v prvi vrsti treba primerne socialne zakonodaje, in seveda potem še vsega drugega, kar se dá doseči s pomočjo znanosti. Kedar si bodo o vsem tem na jasnem odločilni faktorji, naj si ustvarijo dobro premišljen, do minucioznosti izdelan načrt, in potem na sistematično, organizirano delo. Lepih besed, duhovitih izrekov, in občudovanja vrednih gest bi bilo, mislimo, dovolj. Sedaj bo treba enkrat že smotrene delo.

Zato bi jako želeli, da se zbero v najkrajšem času delavci v pravem pomenu besede, ki bi tako za obrambo jetike, kakor za ono alkoholizma sklicali dva vseslovenska kongresa v Ljubljani. In ne odlašati!

Mi bi tako akcijo najpristrčneje pozdravili.

Pot do socializma.

III.

Socijaliziranje veleindustrije

Socijaliziranje narodnega gospodarstva se mora začeti z veleindustrijo, to je z rudarsko panogo, ki se jo da spraviti najlažje v last družbe.

Ta podjetja so združena že sedaj v velikih obratih, ki se jih da voditi prav lahko z enega mesta. Ob enem so to industrijske panoge, pri kojih je socijaliziranje najnujnejše. Zakaj tisti, ki razpolaga s premogom in železom obvladuje industrijo.

Socijaliziranje se počne z razlastitvijo: država izreče s svojo postavbo, da so izgubili lastniki veleindustrije svojo lastninsko pravico. Dosedanje lastnike se mora odškodovati; njihovo last rudnikov in plavžev bi se brez od-

škodnine odvzelo, medtem ko bi ostali drugi kapitalisti še v posesti svoje lastnine. A odškodnino, ki jo mora plačati država lastnikom veleindustrije, morajo plačati ostali kapitalisti in veleposestniki. V ta namen ima zahtevati država od vseh kapitalistov in veleposestnikov in se njihovi dohodki porabijo v to, da se razlaščenim akcionarjem veleindustrije odškoduje. Razlaščenim akcionarjem se torej ni zgodila krivica: za njihove obrate se jim je izplačala kolikor so vredni in oni izgube od svojega premoženja le tisti del, ki ga morajo oddati enako kot vsi drugi kapitalisti kot davek, državi. Delavno ljudstvo pa dobi tako brezplačno veleindustrijske obrate v svojo last; ne ljudstvo, ampak kapitalisti so morali plačati odškodnino.

Kdo naj tako podružabljen industrijo upravlja? Vlada? Nikakor ne! Ako bi dobila vlada vsa mogoča podjetja v svoje roke, bi postala napram ljudstvu in ljudskemu zastopstvu čisto premogočna. Takšno povečanje vladine moči bi bilo za demokracijo nevarno. In obenem bi vlada podružabljen industrijo slabo upravljala; nihče ne upravlja industrijskih obratov slabše kot država. Zato socijalisti nismo nikdar zahtevali podružabljenja, temveč podružabljenje industrije. Toda kdo naj podružabljen industrijo vodi, če ne država?

Danes stoji na čelu industrijskih veleobratov upravni svet, ki je izvoljen od akcionarjev. Tudi v bodoče bo vodil vsak podružabljen industrijski obrat upravni svet, a tega upravnega sveta ne bodo volili več kapitalisti, temveč zastopniki tistih družabnih skupin, za kojih potrebsčine naj podružabljeni industrijski obrat v naprej skrbi. Kdo ima interes na tem, da vpliva na vodstvo podružabljenega industrijskega obrata? Prvič delavci, nastavljenici in uradniki ki v tem obratu delajo; drugič konsumenti, ki izdelke industrijskega obrata rabijo in tretjič država kot zastopnik celotnega ljudstva. Zato bo treba sestaviti upravni svet vsakega industrijskega obrata nekako tako-le: Eno tretjino članov upravnega sveta bodo volile strokovne oziroma stanovske organizacije delavstva in nastavljenecv. Drugo tretjino članov upravnega sveta bodo volili konsumenti. V upravni svet rudniških podjetij bodo prišli deloma zastopniki konzumnih društev, kot tistih organizacij, ki združujejo one, ki uporabljajo premog za dom, deloma pa zastopniki onih industrij, ki rabijo premog v svojih obratih. Zadnja tretjina upravnega sveta bi obstojala iz zastopnikov države. Te bi naj imenoval deloma finančni minister, da bi se varovalo tako koristi državne blagajne, deloma državni zbor, da bi se varovalo koristi ljudstva.

Zastopniki delavcev in nastavljenecv na eni in konzumentov na drugi strani se bodo zavzemali za interese, ki si nasprotujejo; zakaj oni si žele visokih plač, ti pa nizkih. Zastopniki države bodo stali sredi med obema stranama kot posredovalci in razsojevalci.

Tako sestavljen upravni svet bo imel vrhovno vodstvo vsakega obrata v svojih rokah. On bo imenoval vodilne uradnike, določal cene, sklepa kolektivne pogodbe s strokovnimi organizacijami in organizacijami nastavljenecv, razpolagal s čistim dobičkom in odločal o investiranju večjih denarnih svot.

Posebni določb bo treba zato, da se upravni sveti pri imenovanju uradnikov ne bodo dali voditi od osebnih naklonjenosti ali od osebnih in političnih razlogov, da bodo postavili na čelo obrata res najboljše tehnike, inženirje in kemike. Zato bi se dalo skrbeti najboljše na tale način: Učiteljski zbori tehničnih visokih šol in vodilni uradniki vse industrije

naj bi tvorili posebno zbornico. Ta naj bi pri vsakem imenovanju vodilnega uradnika za industrijski obrat stavljal svoje predloge. Upravni svet bi imenoval eno izmed predloženih oseb. Pod nadzorstvom na ta način nastavljenih ravnateljev bodo upravljali kakor dosedaj, tudi v bodoče podjetja tehnični in trgovski uradniki, vsakega birokratiziranja se je treba izogibati. Da bo vladalo med uradništvom in delavstvom boljše razmerje, kot dosedaj, je treba obe kategoriji duševno in čustveno zblížiti. Zato je treba med drugim, da dobiva uradništvo vedno svežega naraščaja iz delavskih vrst. Na kak način bodo sodelovali pri upravi delavski sveti, bomo poizkusili pozneje pokazati.

Socijaliziranje podjetij ima dvojen pomen; ono naj na eni strani izboljša položaj delavcev in nastavljenecv, ki delajo v podružabljeni industrijski panogi; na drugi naj da dobičke, ki so jih imeli dosedaj kapitalisti, vsemu ljudstvu na razpolago.

Iz tega sledi kako je treba razdeliti čisti dobiček podružabljene industrijske panoge. En del čistega dobička se bo uporabljal vsako leto zato, da se bodo popravili in izboljšali stroji in druga produktivna sredstva.

Ostali del čistega dobička pa bo razdeliti med državo na eni strani in delavci, nastavljeneci in uradniki na drugi strani. Vse osebe, ki delajo v podružabljenem podjetju bodo imele pri čistem dobičku svoj delež; s tem se bo njih veselje do dela dvignilo, njih delavnost povečala.

Na ta način bo socijaliziranje veleindustrije vsenu ljudstvu koristilo. Ono prinese državi novih dohodkov, ne da bi obremenili konsumente.

Ono zagotovi delavcem, nastavljenecem in uradnikom vpliv na vodstvo podjetij in pravo do dela in gotovega dobička. Poleg tega daje tudi tistim, ki premog in železo rabijo, vpliv na produkcijo. Pri vsem tem se tehničnega napredka industrije ne bo oviralo, intenzivnost dela se bo povečala, produkcijski stroški se bodo zmanjšali. Pri podružabljenju drugih industrij — dosedaj smo imeli pred očmi rudnike in plavže — bo treba zopet drugače postopati. Država jih bo razlastila in oddala zvezam konzumnih društev in gospodarskih zadrug v najem.

Tako bo prepustila država tovarne za milo in sveče zvezi konzumnih zadrug, tovarne za umetna gnojila pa zvezi gospodarskih zadrug. V najemni pogodbi bo treba določiti poleg najemnine tudi pravice, ki jih imajo delavci in nastavljeneci najetega podjetja na njegovo upravo in do čistega dobička.

Zopet druga podjetja bodo prišla najlažje v družabno last potom okrajev in občin. Država bo dala okrajnim in občinskim zastopom, ki morajo biti izvoljeni seveda vsi na podlagi splošne in enake volilne pravice, možnost da prevzamejo podjetja, ki služijo predvsem krajevnim potrebam v občinsko oziroma okrajno last, sem spadajo ceste, lokalne železnice, elektrarne, mlinci, mlekarne, pivovarne, opekarne in podobno. V tem slučaju je treba urediti odškodovanje dosedanjih lastnikov malo drugače, kot je bilo to pri državi. Ako bi nalagali okraji ali občine v svrhu razlastitve visoke doklade, bi kapital iz teh okrajev oziroma občin odsekal. Država bo morala določiti, da morajo vzeti lastniki podjetij, ki postanejo občinska last, za odškodnino vrednostne papirje, ki dajejo lastniku stalno rento. Te papirje bi potem občine v roku dvajsetih do tridesetih let odkupile. Ko poteče ta rok bodo občinska podjetja vseh dajatev na privatni kapital preste.

Tako bo treba različne obrate na različni način podružabiti. Veliko obratov pa je, ki zato sploh še niso zreli. Teh se za enkrat ne bo dalo podružabiti, ampak jih bo treba najprej s primerno reorganizacijo, za to pripravljati. Na kak način naj se to zgodi, bomo pokazali v naslednji razpravi. Enako kot mnogo industrijskih obratov se da podružabiti tudi mnogo trgovskih obratov. Sem spada veletrgovina s kavo, kakaom, čajem in bombažem. Istemu upravnemu svetu, ki bo vodil domače rudnike, bo poverila država tudi nakup inozemskega premoga. Občinam bo lahko dala država pravico, da bodo prevzele nakupovanje živine in upravo velikih trgovin z blagom v svoje reke.

Internacionalni socialistični kongres v Bernu.

Internacionalni socialistični kongres v Bernu, bo zboroval od 3. do 10. februarja. V ponedeljek se začne uradna konferenca z dnevnim redom: Zveza narodov. Teritorialna in delavska vprašanja. Sodr. Nemec, ki je tudi tu, predlaga, da se uvrsti med dnevni red tudi točka: Diktatura in demokracija.

Iznova so dospeli delegati Dancev, Norvežanov, Estoncev in Angležev ter bavarski ministrski predsednik Kurt Eisner, ki se je udeležil med drugim že tudi današnjih razprav.

Razprava se je tikala manifesta, kojega naj se sprejme in pa vprašanje, kako se naj ubrani delavstvo kapitalizma, sploh vprašanje njega vodstva. Od vseh strani so konstatirali, da vlada pri teh vprašanjih popolno soglasje med socialistično strokovno komisijo in pa internacionalno konferenco. Sklenili so osnovati redakčni komite, ki naj predloži konferenci predlog, ki bo sličen sklepom na kongresih strokovnih komisij v Leedsu in Bernu; izpremenjen bo v toliko, kolikor se je izpremenil med tem položaj v posameznih deželah. Konferenci, ki se bo — kakor je naznanil to Huysmans na kmalu prej omenjene razprave — začela v ponedeljek (3. febr.) dopoldne v »Ljudskem domu«, bodo predsedovali Branting — Švedska, Müller — Nemška, Juste — Francija, Henderson — Anglija in Seitz — Nem. Avstrija (torej noben Slovan nikjer!)

Na zahtevo indijskih revolucionarjev, bodo obravnavali na konferenci tudi vprašanje indijske samostojnosti.

Socialistična internacionalna konferenca ima namen biti kot protiutež mirovni konferenci. Namerava s svojim vplivom doseči, da se ustanovi zveza narodov za slučaj kakih konfliktov med narodi in državami, da se določi za rušenje miru poseben zakon ter da se ustanovi internacionalni parlament delavcev za reševanje delavskega vprašanja.

Sklenili so tudi, da se bo obravnavalo pri vseh vprašanjih najprej med udeleženci sami, potem šele v plenumu konferenci.

Včeraj so dospeli češki centralisti Burian, zastopniki Georgijcev in Grkov. Od čeških socialistov nar. soc. je tu tudi ured. inž. Borke. Bolgarji (široki) so poslali min. Sakazowa in Dimitrova. Haaseju pa dela švicarska vlada s potnim listom sitnosti. Sploh dobiva konferenca vedno bolj internacionalno lice: Azijci, Afrikanci, Američani, Avstralci in Evropejci. Kaj bo z Rusi še ne vemo. Vendar bi bilo dobro, da se pogovorimo enkrat zaupno z njimi. Socializmu so mnogo koristili.

Nekatere vlade delajo našim sodrugom sitnosti. Tako »cerkvene inkvizicije«, dežela naših mučnikov (F. Ferrerja in dr.) — Španska, ta dela težkoče. Enako tudi Zdr. države severoameriške, ki ne puste sem socialistov smeri Debbsa, med tem ko so onim Gompersove smeri, dali potne listine takoj... Švicarski sodrugi obljubljajo posredovati. Danes sem dobil obvestilo, da so potna dovoljenja za vse socialiste izgotovljena.

Italijani dospo jutri.

Kako pa to, da ni Jugoslovanov tako dolgo? Kdaj pridete? —

Ljudi zanimivosti tu v Bernu ni. Le to vam še poročam, da je draginja. Glavni vzrok je valuta. Krona ni vredna — skoro ničesar. Za sobo z eno posteljo plačujejo od K 30 do 50 ali 6 do 10 frankov dnevno. Drugo je pa v razmerju s tem...

Ostanite mi zdravi! Pozdrav!

Bern, 31. I. 1919.

J. C.

Politični pregled.

= **Pribičević se opravičuje.** Belgrad, 4. febr. (Lj. k. u.) Minister za notranje stvari Svetozar Pribičević priobčuje po Jugoslovanskem dopisnem uradu naslednjo izjavo: Ljubljanski »Slovenec« me je napadel zaradi razdelitve mandatov v narodno predstavništvo. Jaz se popolnoma strinjam z načelom, da mora imeti vsak kraj in vsak del naroda primerno zastopstvo v narodnem predstavništvu. V svojem intervjuju nisem nastopil proti temu principu, ampak sem samo obrazložil, katerega načela se je držal ministrski svet, ki je razdeljeval mandate. Enake razloge je navedel tudi ministrski predsednik v svojem odgovoru na protest g. Paveliča in tovarišev. Nepravilno je, ako se zvrta krivda na enega člana kabineta za sklep, ki ga je storil celotni ministrski svet

in za katerega je odgovoren vsak član kabineta enako. Jaz sem v svojem intervjuju hotel samo poudariti, da politično ne smatram za oportuno, ako se v sedanjem momentu, ko naše meje še niso določene, delajo afere vsled tega, ker mandati niso z matematično točnostjo razdeljeni. V ostalem je nova razdelitev mandatov v precejšnjo škodo mojih političnih prijateljev v Dalmaciji, Bosni in drugod, pa je že zato izključeno, da bi se jaz na ta način eksponiral za ta ključ, ako bi tudi ne imel drugih važnejših razlogov. — Na očitke, da hoče formirati popoln centralizem, odgovarja minister za notranje stvari Svetozar Pribičević z daljšo izjavo potom Jugoslovanskega dopisnega urada. V izjavi pravi med drugim: Jaz upam, da bo ministrski svet izdelal zakonsko predlogo o popolni občinski, okrajni in okrožni samoupravi, ker narod ni dolžan, da čaka na to samoupravo, dokler se ne izvrši mirovna konferenca in ne sestane velika ustavotvorna skupščina. Tudi jaz sem za to, da se sedanji politični režim spremeni, ali ne v tem smislu, da pridejo namesto današnjih političnih pravic druge, ki bi razdirale naše državno edinstvo. Glede premembe režima mislim predvsem, da je treba upravo izčistiti, da je treba iz nje odstraniti vse elemente, ki so se kompromitirali svojčas s preganjanjem naroda, z zlorabo svoje oblasti in zlorabo političnega položaja. Taka izprememba leži tudi v interesu vlade in jaz upam, da se bo tudi izvedla. Izprememba bo blagodejno vplivala na narod po kmetih, ki dosedaj še ni občutil duha novega časa, kar pa ni krivda vlade, ki je na krmilu šele komaj mesec dni. Predstavništvo Narodnega vjeća je delovalo cela dva meseca, pa se mu ni posrečilo, da bi se ta vprašanja rešila. Čemu se delajo torej očitki vladi, ki vlada šele nekaj tednov.

= **Shod soc. demokratov v Beogradu.** Beograd, 4. febr. (Lj. k. u.) V nedeljo popoldne je bil v Beogradu dobro obiskan shod srbske socialno demokratične stranke. Na skupščini je govoril strankin vodja dr. Topalović, ki je v svojem govoru zlasti poudarjal, da ima jugoslovanska vlada mnogo premalo smisla za kričeča socialna vprašanja sedanjosti. Ako se v najkrajšem času ne spomni svoje naloge, zna to upropastiti ne samo nje, ampak tudi more postati velika nevarnost za našo novo domovino sploh.

= **Zborovanje avstroogrske banke.** Dunaj, 3. febr. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Pod predsedstvom viceguvernerja pl. Gruberja je bilo danes 38 letno zborovanje avstroogrske banke. Prisostvovali so mu tudi vladni komisarji narodnih držav, in sicer državni tajnik dr. Ludovik Beck za Ogrsko, sekcijski načelnik dr. Valiček za Čehoslovaško republiko, Anton Lukaszewycz za Ukrajinsko republiko in pl. Löwenstein za poljsko likvidacijsko komisijo. Generalni tajnik pl. Rapp je prečital poročilo generalnega sveta o poslovanju banke v letu 1918. Govoril je o gospodarskih razmerah industrije in trgovine in navajal kot vzrok žalostnih razmer razpad monarhije. Nato je povzel besedo v imenu čehoslovaških akcionarjev dvorni in sodni advokat dr. Polezovsky. Pričel je svoj govor v češkem jeziku, proti čemur so nemški akcionarji protestirali. Nastal je buren hrup. Naposled je prečital v nemškem jeziku memorandum Čehoslovaške republike, ki protestira proti izredni pomnožitvi prometa z bankovci in proti lombardiranju vojnih posojil. Poleg drugih je govoril tudi dr. Stolper, ki je skušal zvaliti krivdo žalostnih razmer avstroogrske banke od Nemcev na druge narodnosti z utemeljevanjem, da so tudi druge narodnosti za vojne glasovale za vojna posojila.

= **Razdelitev Banata.** Pariz, 1. febr. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega kor. urada javlja »Petit Journal«, da se vprašanje Banata reši na ta način, da dobi Srbija prejkone del Banata severno Donave do železnice, ki vodi v Temišvar, ostali del Banata pa Rumunija. Rumuni so baje pripravljene, dati Srbiji posebna strateška jamstva za oni del Banata, ki leži blizu Beograda.

= **Proti železničarjem.** Budimpešta, 3. febr. (Lj. k. u.) Ogrski tiskovni urad poroča iz Košova: Izstradovanje sedmograških železničarjev se je pričelo. Prvega januarja niso prejeli nikakih plač. Rumunski gubernijski svet je odklonil vsako izplačevanje plač, stanovanjskih in drugih pristojbin za toliko časa, dokler ne bo vsak posamezni železničar podpisal izjavo, da prostovoljno priznava rumunsko gospod-

stvo. Železničarji opravljajo službo v polni meri, da bi se jih ne moglo označiti kot kršilce miru. V poročilu na železniško ravnateljstvo so prosili ogrsko vlado za pomoč.

= **Zračna pošta v Albaniji.** Pariz, 3. febr. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Glasom »Tempsa« javlja uradni italijanski komuniké, da ej v Albaniji med mesti S. Giovanni di Medua, Dračem, Valono, Santi Quaranta in Kriom uvedena redna dnevna zračna služba. Vsak dan in ob vsakem vremenu obratujejo na teh progah aeroplani s pošto in potniki na krovu.

= **V Franciji snujejo delavske in vojaške svete.** Berlin, 3. febr. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega kor. urada poroča »Abend«, da se po pariških vesteh v južni Francoski vedno bolj širi delovanje delavskih in vojaških svetov. V Marziji in Lyonu so bile velike manifestacije za ustanovitev revolucionarnih naprav.

= **Razpokoženje Špartakovcev.** Berlin, 3. febr. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: List »Rote Fahne« je danes po 15. januarju zopet izšel. List javlja, da so vladne čete opustošile uredniške prostore. Na vodilnem mestu izjavlja, da bo tudi po smrti Liebknechtovi in Roze Luksemburgove naprej deloval in zaključuje: »Doli z Ebertom in Scheidemannom, doli z buržoazijo!« Vso moč morajo dobiti revolucionarni delavski sveti.

= **»Modra knjiga« Švedske.** Stockholm, 3. febr. (Lj. k. u.) Svenska Telegram Byrau poroča: Švedska vlada objavlja modro knjigo, ki vsebuje načrt mednarodnega pravnega reda. Ta načrt je izdelal odbor treh skandinavskih dežel.

Vse ima svoje meje.

O slovenskem drž. uslužbenstvu se je v zadnjem času mnogo pisalo. Povod za rekriminacije je dal ustanovni zbor podpisanega društva in članek v št. 23 »Slov. Nar.« z dne 29. prosinca in št. 27 z dne 1. svečana t. l.

Društvo smatra za potrebno, da poda širši javnosti pojasnilo, omejuje pa se pri tem zgolj na suha dejstva. Povdarjam pred vsem, da stoji društvo, katerega člani pripadajo vsem trem političnim strankam, nad strankami. Zato tem bolj obžalujemo, da se skuša organizirati podtakati politično stremljenje, v članstvu samem pa razvignati strankarska nasprotstva.

Poročilo predsednika Lillega, podano na ustanovnem občnem zboru, je bilo povsem stvarno in ni imelo hujšajočega namena. Izrečno je celo povdarjal, da se vzdržuje vsake kritike napram postopanju vlade v vprašanju drž. nastavljenecv in le predsednikovi taktičnosti je pripisoval, da se je občni zbor ob impozantnem številu udeležencev tako manifestujoče završil.

Da je padla od strani zborovalcev tudi kaka pika, pa opravičena opazka, je pri mizeriji, v koji životari drž. uslužbenstvo že nad štiri leta, nekaj popolnoma umrljivega.

Spontano stavljani predlogi, ki merodajnim činiteljem niso dobro došli, so naravna posledica boja za obstanek in umevni vsakemu, kdor pozna bedo drž. nastavljenecv.

O kakerni napredovanju drž. uradništva za časa nove vlade društvu do zdaj še ni nič znanega, izvzemši nekaj slučajev na višjih mestih.

Javnosti ni prikrito, da je pri večini imenovanjih odločevalo prijateljstvo, osebno znanje in politično strankarstvo.

Učitelstvu k zbolšanju gnetnega položaja iskreno častitamo in mu je privoščimo iz srca, pri tem pa bi vlada ne smela prezreti drž. nastavljenecv.

Ni pa treba posebej naglašati draginskih doklade in četrtletnega obnavnega prispevka, ki ga je vlada, s tem da zadevni zakon ni preklicala, oblikatorično prevzela od bivše Avstrije.

Ali bi nam dopisnik »Sl. N.« ne mogel povedati, komu so zahteve drž. uslužbenecv pretirane?

Upravna komisija napram njim ni imela nikakih pomislekov, celo vlada jih je priporočljivo predložila v Beograd.

Predsednik Lilleg je citiral na občnem zboru dobesedno dr. Ravnikarjeve besede:

»Sramota je, da drž. nastavljenecv stradajo, še večja sramota pa je za državo, ki svoje delavce s pičlo plačo tira k stradanju«. Saj menda gospod doktor kot trajni prijatelj in zaščitnik drž. uslužbenecv danes ne bo mislil drugače.

K citatu ni bil pridejan nikakšen komentar, ki bi karkoli meril na osebni napad.

Društveni odbor je bil sestavljen tako, kakor so predlagale posamezne organizacije, katerih vsaka zastopa najmanj en odbornik.

Očitek »da so hoče splošno organizacijo drž. uslužbenecv izrabiti v to nečedno nameno, dokazuje tudi sestava odbora« je tedaj docela neutemeljen in ga društvo kar najodločnejše zavrača.

Zdi se nam, da je dosegel člankar Vaš nasprotno od onega, kar je imel v mislih.

Obžalujemo, da je večini drž. uslužbenecv pokazal, kako naj se krene na levo, ravno list, za katerim stoji J. S.

Za nas je zadeva končana in na nadaljnja izvajanja ne bomo več reagirali.

V Ljubljani, dne 5. svečana 1919.

Za odbor »Društva uslužbenecv kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na slovenskem ozemlju«:
Maks Lilleg, t. č. preds. Joža Bekš, t. č. I. tajnik.

Dopisi.

Ženski shod v »Mestnem domu« se je vršil v nedeljo popoldne ob obilni udeležbi posebno od strani ženstva. Otvoril ga je s. Štebi in predlagal v predsedstvo s. Čelešnika in s. Urbančev. Po kratkem pozdravnem nagovoru s. Čelešnika je kot prva govorila s. Stebijeva in razpravljala med drugim: Žena je bila doslej politično brezpravna in kot kažejo znaki, tudi v Jugoslaviji ne bo v tem pogledu mnogo bolje, ako se žena ne zave, da ima poleg dolžnosti tudi svoje pravice. Enako kot delavci, naj se sturejo tudi žene v močne organizacije, da potom njih izvojujejo politično svobodo. Ravno svetovna vojna je pokazala, kako je bila žena doslej vedno socialno ponižana, ker se ji ni dalo dovolj izobrazbe in časa. Ustanovljale so se vse močnejše organizacije in aprovizacije, a nikjer ni sodelovala žena, dasi bi bilo to absolutno potrebno. Kadar se je zahtevalo od države podpor ali podobno, kar naj bi bilo v prid materam in ženstvu sploh, se je moralo beračiti po cele mesece, da se je doseglo malenkost. Država je pa imela seveda dovolj denarja, da ga je kar v milijonih razsipala za militarizem. Žensko delo se danes nikjer ne upošteva tako kot moško, to pa zato, ker so ženske premalo zavedne. To se najbolj jasno vidi pri učiteljstvu, kjer se smatra žensko kot manj vredno in se jo tudi slabše plačuje. Moški imajo svoja zastopstva povsod, ženske nikjer vsled lastne brezbižnosti, n. pr. višji šolski svet. Omenja politični boj, ki ni boj med voditelji strank, temveč tekma za načela. In ravno tu stoji soc. dem. stranka na stališču, da se ženska napravi enakopravna moškemu. Ženska naj se politično izobrazbi, da potem sama odloči, kam hoče pripadati. Ni dovolj da ženske samo zahtevajo zase volilno pravico, temveč če izvojujejo to, sprejmejo tudi dolžnosti, da sodelujejo v vseh zakonodajnih in drugih zastoplih. Naloga ženstva je v prvi vrsti materinsko zavarovanje, potem socialno zavarovanje itd. Dolžnost države je, da skrbi za otroke in matere. Le če se bo ženstvo zavedalo svoje naloge, se bo odločilo, h kateri stranki naj gre. Pravo mesto za ženo je edino v socialno demokratični stranki. (Živalno pritrdjevanje.)

— S. dr. Korun opiše dosedanj družabni red pozivljajoč ženstvo, naj se organizira in tako pomaga zgraditi nov družabni red, sloneč na temeljih socialne pravičnosti. — S. dr. Lemre ž govori o samopomoči, pokazujoč na dosedanje boje delavstva. Žena naj se organizira in vstopi skupno s proletarcem v boj proti kapitalizmu. Sodelovati mora pri higijeni, stanovanjskem vprašanju in drugem. — S. inž. Štebi razpravlja o razvoju ženskega vprašanja. Pokazuje na delo žene v industriji, trgovini in uradih. Zlorablja se jo kot delovno moč, kajti pri enaki sposobnosti je slabše plačana nego moški. Ženski manjka samozvesti, ne samo pri nižjih slojih, temveč tudi pri višjih, izobraženejših. Učiteljice se n. b. bojajo dovolj za socialno politiko. Pozivlja, naj se ženske politično organizirajo.

S. Zore navaja, kako se proletarizirajo tudi višji sloji. Naloga omožene žene je delo doma, pri vzgoji otrok, ne pa delo v tovarni in drugod. Tudi tu je vzrok, da družina propada. In da se prepreči to propadanje, naj se organizira vse ženstvo, da skupno z delavstvom ustvari nov družabni red, ki ne bo slonel na starih kapitalizma. Koncem shoda se je s. Čelešnik zahvalil za udeležbo ter s pozivom, naj ženstvo pristopi k politični organizaciji soc. dem. stranke zaključil shod.

* * *

Po shodu se je veliko število navzočih prijavilo pristopiti kraj. pol. organizaciji J. S. D. S.

* * *

Prvi korak je storjen. Na delo, sodružice, v boj za vaše pravice! Naj ne bo proletarske žene, ne matere, ki ne bi bila organizirana. Le potom boja bomo utrdili svoje vrste, le z bojem bomo dosegli zmago; dosegli nov družabni red, neodvisen od kapitalizma, socialno pra-

vičnejši, nego je današnji, ki tira moderne sužnje dela v čbup, v propad.

— a —

Iz Tržiča. O terorizmu, ki da ga naša stranka izvaja v Tržiču, piše ljubljanski »Slovenec«. Ko smo to tu brali, smó se strašno smejali. To pa to! Klerikalci v Tržiču so ga pa pogruntali. Kaj pa je res? Res je, da so nekaj žensk, ki so se pri nas v organizacijo vpisale, poklicali gospodje v farovž, kjer so jim grozili, da jih bodo pri njih »zbrisali«, če bodo pri nas. Tedaj je »terorizem« drugje. Tržiški delavci pa ne rabijo terorizma. Hočejo biti enakoveljavni drugim zavednim delavcem. — Te dni pa se je nek četovodja v Tržiču igral s samokresom, ki se je sprožil in ubil enega narednika. Narednik je mrtev, četovodja zaprt.

Iz Trbovelj. S seje gerentstva, ki se je vršila dne 25. januarja: 1. Tvrški Dirnbek se stroški glede priprave vodovoda v znesku K 2423,52 pripoznajo. 2. Dovolj se na predlog sodr. Malovrh-a draginska doklada Grobarju, 51 K mesečno. 3. Ogledu mrličev Ličarju se zviša letna plača za 150 K. 4. Babicam se dovoli enkratna draginska doklada v znesku 50 K. 5. Stroški za narodni praznik v znesku 529,40 K se plačajo. 6. Stroški za prehrane narodne straže pri kemični tovarni v Hrastniku se, z ozirom na dejstvo, da je ta straža večinoma bila glede nemirov ljudstva proti tukajšnjim Nencem in iste branila vpostavljena, se odklonijo, ter se kemični tovarni poroča, naj bi pač ona znesek 100 K sama utrpela. 7. Društvo »Domovina« v Ljubljani se dá na predlog sodr. Malovrh-a podpora K 1000. 8. Gerentu gosp. Mreini se dovoli dnevne dijete 20 K in stanovanje. 9. Prejšnjemu županu Vodušku, se dovoli za drugo polletje 1918. pripadajoči pavšal. 10. Nočnemu čuvaju se dovoli par čevljev. 11. Občinskemu pisarju gosp. Korenu se dovoli napeljat v stanovanje električno luč, isto tudi tajniku gosp. Kajtna. 12. Pomožnemu pisarju, Kos-u se dovoli dnevno 3 K draginske doklade. Redarju Marn se povrne znesek 62 K za obleko. Nadzorovatelju cest Žagarju se zviša letna plača od 300 K na 500 K. Amortizacija vojnega posojila se odkloni. — Glede mesa se uredi potrebno. Za dobavo mesa v Hrastniku se tako uredi, da dobi mesar Birtič, ki šeka večinoma za rudarje, polovica živine, ostala dva mesarja pa polovico. Nadalje se reši več majhnih zadev. Stroški pri orožniški postaji v Trbovljah, katera hša je last cerkve, se poravnajo iz cerkvenega zaklada. Na predlog sodruga Malovrh-a se izreče gospodu Vodušku za njegovo dolgoletno delovanje kot županu, polno priznanje in zahvala. Isto se izreče tudi našemu sodrugu Sitterju, kateri je sam odklonil poklic v sošvet, priznanje in zahvalo. Omenjena se obvestita o sklepu službenim potom.

Svibno pri Radečah: V nedejo 26. januarja se je vršil pri nas jako dobro obiskan shod v gostilni pri g. Kmetiču. Obe sobi sta bili polni. Shod je otvoril sodr. Petrič Anton, ki je tudi predsedoval. Po kratkem nagovoru je podelil besedo sodr. Pičinu, ki je v svojem 2 uri trajajočem govoru pojasnil program soc. dem. stranke. Dokazal je, da ima kmet in delavec enake interese, ker sta oba enako izkoriščana od kapitalista, zato spadata oba v soc. dem. stranko, ker le v tej se bosta osvobodila, da ne bosta več tako izkoriščana in zaničevana kakor sta bila doslej. Poslušalci so burno pritrdjevali izvajanjem govornika. Na drugi točki dnevnega reda je bila ustanovitev polit. org. in izobraževalnega društva »Svoboda«. Pomen obh org. je pojasnil sodr. Pičin, na kar se je takoj izvolilo tri zaupnike polit. org. in 3 zaupnice društva »Svobode«. V polit. org. je tudi takoj pristopilo 19 članov; zaupniki pa so obljubili, da bodo z vso vneto razvili dobro agitacijo za pridobitev članov, ravno tako so tudi pristopile žene in dekleta k izobraževalnemu društvu »Svoboda« ter tudi one obljubile, da pridobijo vse dekleta v našo organizacijo. Toraj sodrugi in sodružice, ustanovili ste si svojo že delj časa zaželjeno organizacijo, sedaj pa le s pogumom na delo za našo idejo in naš cilj ne bo izostal.

Ptuj. V soboto, 25. jan., vršil se je v gostilni pri »Belem križu« strankin shod. Dasi se je sklical ta shod v zadnjem hipu, se je brez posebne agitacije zbralo prav lepo število strankinih pristašev, okoli 30. Shodu je predsedoval sodrug Rožman, zapisnikar pa je bil sodrug Rože. Po otvoritvenem govoru poda sodrug Kocmurju besedo. Sodrug Kocmur je v več kot enournem govoru pojasnjeval pomen organizacije, tiska, o položaju itd. K besedi so se oglasili sodr. Eisinger in Schmidt, kjer sta poudarjala potrebo politične organizacije, in posebno sodr. Schmidt, naj se čim preje ustanovi strokovna organizacija za usnjarske delavce. V debato so posegli še sodr. Rozman in Šegula, nakar se je šlo na volitev političnega odbora za Ptuj. — V odbor so bili izvoljeni sledeči: sodr. Jos. Rože, predsednikom, sodrug Rozman, Schmidt, Kristanič, Vidovič, Rakovš, Pal, Vičar, Šegula in Oswald. — Vse dopise je nasloviti na sodr. J. Rože, vladni komisar pri okrajni bolniški blagajni v Ptuj.

Dnevne vesti.

— **Zabadaanje.** »Narod« je že nekaj dni semkaj hud na nas, posebno se v ponedeljkovi steviki, ko odgovarja na naš sobotni uvodnik. Vse, kar pravimo in pišemo socialisti, »Narodu« ni prav; seveda pa bi bilo slabo za nas, če bi mu bilo po godu. Torej naj se »Narod« ne razburja in nam pusti, da povemo, kar nam ni prav in kar hočemo imeti drugače. Vsa naša dosedanja kritika je bila stvarna, neosebna — na kakšen nadstrankarski mir, ki naj bi tudi najmanjšo kritiko zatri, pa nismo prisegli nikdar. Podpirali smo vlado in smo v njej sodelovali, lojalno in s samozatajevanjem, imajoč pred očmi poleg strankarsko-političnih v prvi vrsti narodno-državne interese. Z vstopom v vlado si pa nismo nikdar zavezali ust; najmanj pa si jih pustimo zavezati sedaj, ko vlada v deželi vlada, v kateri nismo več zastopani. — »Narod« nam očita neskromnost; ravnoisto bi lahko očitali mi JDS, samo z večjo upravičenostjo. Mi vemo, da, žalibog, nimamo večine naroda za seboj, JDS pa je o tem prepričana, da zastopa ona večino v narodu in treba bo argumenta volivnih števil, da ji ozdravi njeno megalomanijo. Kar smo pa mi kot stranka v vojski in po vojski napravili, se dá meriti vedno z delom JDS, izvzemši seveda avstrijsko patrijotično politiko voditeljev JDS. V tem oziru pa radi puščamo JDS prednost. — Naš nastop proti centralizmu Pribečevića in naše JDS pa ne izvira iz federalistično - separatističnih teženj, ampak iz prepričanja, da dokler ni država upravno izenačena, dobra uprava iz Beograda ni mogoča. Za primerno centralizacijo je čas po konstituenti, a ne sedaj. Birokracijo pa, ki nam jo Pribečević in JDS ponujata, a priori odklanjamo in ž njo tudi uradniški centralizem. Tu je načelna razlika med nami in JDS, ker mi smo v istini demokratični, a JDS le na — papirju.

— **Stanovanjska beda.** Mestni magistrat odpoveduje sedaj stanovanja vsem strankam, ki nimajo domovinstva in posla v Ljubljani. Vsa na ta način izpraznjena stanovanja se bodo od danes dalje razglašala n magistratni deski. Stranki, ki iščejo stnovanja, se pozivljajo, da seznanja odpovedanih stanovanj ne hodijo več gledat v magistratni ekspedit, marveč kar na magistratno desko.

— **»Državna posredovalnica za delo«** V preteklem tednu (od 27. I. do 2. II. 1919) je iskalo delo 177 moških in 77 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 35 moških in 47 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 56. Od 1. januarja 1919 do 2. februarja 1919 je iskalo delo 1336 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 542 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 96. Delo iščejo pisarniške moči (281, trgovske moči (131), sluge za trgovine in urade, tov. delavke, služkinje, mizarji, kolarji, kovinarji, zidarji, tesarji, natakarice itd. V delo pa sprejme posredovalnica rudarje (100) izučene poštarje in telegrafiste za Srbijo (50), služkinje, čevljarje, cestne delavce, šivilje in delavce v tovarno za čevlje.

— **Akademski Dom v Zagrebu** je v glavnem urejen. Odbor je rešil vse došle prošnje, novih prošenj ni mogoče več sprejemati. Glede na to, da je začasno v Akademskem Domu prostora le za 150 dijakov, se je moral odbor ozirati v prvi vrsti na one dijake, ki morajo biti na vsak način pri predavanjih osebno navzoči, torej medicince, filozofe, šumarske in trgovske akademike. Prosilci teh strok dobe obvestilo po dopisnicah, pod kakimi pogoji so sprejeti v Akademski Dom; razentega se dobe informacije v društvenem tajništvu, v Ljubljani, Frančiškanska ulica 2, in v Akademskem Domu v Zagrebu. Vsi tisti, ki so skrejeti v Akademskem Domu, morajo prinesiti s seboj najmanj po 2 rjuhi in potrebne brisače. Polna oskrbnina (stanovanje, kosilo in večerja) stane za enkrat 200 kron mesečno. Pravnikov za enkrat še ne moremo sprejemati v Dom, pač pa je tistim, ki pojdéjo kljub temu v Zagreb, zagotovljeno kosilo in večerja v dijaški menzi, za kar dobe potrebne izkaznice pri društvenem upravitelju, g. Franu Križaniču v Akademskem Domu v Zagrebu, Kaptol št. 16. In sicer deloma brezplačno, deloma proti polnemu 160 K oz. delnemu plačilu 80 K mesečno. Oni, ki so sprejeti v Akademski Dom, naj gredo takoj v Zagreb. Kdor do 15. februarja ne pride v Zagreb izgubi mesto. Kakor hitro bo mogoče pripraviti in urediti še nadaljnje prostore, se bodo v Dom sprejeli tudi pravniki in sicer v prvi vrsti begunci in tisti, ki stoje tik pred izpiti.

— **Uradništvo denarnih zavodov.** Dne 9. t. m. se vrši v Mali dvorani Narodnega doma v Ljubljani enketa uradništva vseh slovenskih denarnih zavodov. Dnevni red zborovanja je: 1. Razmotrivanje o položaju uradništva slovenskih denarnih zavodov za časa vojne. 2. Predlogi glede izboljšanja tega položaja. 3. Izpopolnitev stanovske organizacije. 4. Raznoterosti. 5. Občni zbor strokovne skupine. Začetek zborovanja ob 9. dopoldne, nadaljevanje ob pol 3. popoldne. Vsi stanovi delujejo na izboljšanje svojega socialnega položaja v novi državi. Stanovska dolžnost in ugled vevata, da si tudi uradništvo denarnih zavodov začrta jasne cilje svojemu bodočemu enotnemu stremljenju. Tovariši oddaljenih krajev, ki bi se sestanaka sami ne mogli udeležiti, naj odpošljejo iz svoje sredine vsaj enega zastopnika. Nobeden zavod, zlasti pa nobena hranilnica, naj ne ostane brez zastopnika.

— **Delavska nevednost.** Kakor se nam poroča iz Vevč, sta dva delavca, in sicer P. A. in S. T. hotela delati 12 ur na dan in sta hotela napasti delavca M. A., ki je branil 8 urni delavnik. Ali si morete misliti večjo nevednost? Ne smemo pozabiti, da so bile Vevče glavna klerikalna postojanka na Kranjskem. Žalostno ali resnično!

— **Slovenski umetnik Franc Škof**, profesor risanja in slikar, je umrl za špansko hripo dne 25. januarja t. l. na Češkem (v Hohenelbe).

— **Pri komisijah za žigovanje avstro-ogrskih bankovcev in pri denarnih zavodih in blagajnah ljubljanskih** od dne 13. do 20. januarja in od dne 20. januarja do 2. februarja 1919 se je ožigosalo bankovcev v skupni vrednosti v K 98.858.493 in sicer: enokranskih bankovcev 291.748, dvekronskih bankovcev 314.625, 10 kronskih bankovcev 248.995, 20kronskih bankovcev 326.561, 25 kronskih bankovcev 1.191, 50kronskih bankovcev 116.343, 100kronskih bankovcev 239.028, 200kronskih bankovcev 7.158, 1000kronskih bankovcev 57.635 in 10.000 kronskih bankovcev 10 kosov. Petindvajset, dvesto in desetisoč kronski bankovci so se žigovali ne nekaj časa, ker se jih je med žigovanjem razveljavilo.

— **100 K plače na mesec** je ponudila trgovska firma B. v Ljubljani, trgovskemu sotrudniku, ki je prišel od vojakov in hotel nastopiti službo.

— **Šesttedenski tečaj »Akademije« o negi in prehrani dojenčka** (predavatelj zdravnik za otroške bolezni dr. Matija Ambrožič) se prične 4. svečana v realki. Ure bo določil predavatelj sporazumno s poslušalkami. Vsebina tečaja bo naslednja: 1. ura: zakaj toliko dojenčkov zboli ali umrje? 2. ura: dojenčkova rast, njegov razvoj in njegove posebnosti. 3. — 5. ura: o negi zdravega dojenčka. 6. in 7. ura: o pravem načinu naravne prehrane in o njenem pomenu za dojenčka. 8. in 9. ura: o umetni prehrani in njeni vrednosti; o mleku. 10. ura: nega bolnega dojenčka. 11. in 12. ura: Kako čuvamo dojenčka bolezni? Opozorjamo na ta tečaj vse naše žensstvo, tudi ono, ki nima otrok. Opozorjamo zlasti tudi učiteljice, da bodo vedele podučiti dekleta v višjih razredih. Upisovanje vsak dan od 11. do 1. razen ob nedeljah in praznikih v Simon Gregorčičevi knjižnici. Prva ura v torek ob sedmi uri zvečer v realki.

— **Za oslepele vojake** je prejela komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani potom politične ekspoziture v Mozirji 100 K, katere je darovalo v ta namen kmetijsko društvo na Rečici v Savinjski dolini.

— **Tedenski izkaz o prenosnih boleznih na ozemlju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani** od 19. do 25. prosinca 1919. Difterija: brežiški okraj: občina Sromlje (4 osebe obbolele). Griža: brežiški okraj: občina Pilštajn (1 oseba obbolela), celjski okraj: okolica Celje (Savodna) (7 oseb obbolelo). Koze: ptujski okraj: občina Pervenici (Sobetnici) (5 oseb obbolelo), občina Pacinje (Dornava) (1 oseba obbolela, 1 umrla), občina Draksl (1 oseba obbolela), občina Velika nedelja (4 osebe obbolele, 2 umrli). Tifus abnormis: brežiški okraj: mesto (1 oseba obbolela), mariborski okraj: občina Studence (1 oseba obbolela), radovljiški okraj: občina Kamnagorica (2 osebi obboleli). Tifus exanth (pegasti legar): kamniški okraj: občina Domžale (1 oseba obbolela). Skrlatice: Ljubljana mesto (2 osebi obboleli). Trahom: kranjski okraj: občina Smlednik (2 osebi obboleli). — **Za teden od 12. do 18. prosinca 1919** sta bila naknadno naznanjena še sledeča slučajja: Tifus: Maribor mesto (1 oseba obbolela, 1 oseba umrla). — **Za teden od 5. do**

11. prosinca 1919 so bili naknadno naznanjeni še sledeči slučajji: Koze: ptujski okraj: občina Nova cerkev (3 osebe obbolele), občina Trgovišče (1 oseba obbolela), občina Velika nedelja (1 oseba obbolela).

— **Grozovit umor iz rop.** Od Sv. Jurja pri Zidanem mostu se nam poroča naslednje: Prejšnji ponedeljek je tolpa roparjev udrla v hišo posestnika Matek Ivana, ki stoji na samotni ter s samokresom usmrtila Mateka, njegovo ženo Terezo in služkinjo, katere ime nam ni znano. Pri umoru ni zadostoval samokres, marveč so roparji žrtve tudi z noži razmesarili. Po zločinu je tolpa oropala stanovanje ter pobrala več tisoč kron denarja in jo odkurila. Kdo so ti tolovaji, ali ve nihče, pač pa je bližnji sosed videl istega dne pet moških oseb, ki so šle proti omenjeni hiši. Zločin so vsled velikega snegu opazili šele čez tri dni, in sicer otroci, ki so šli po vodo in so ob tem odkrili izvršeni zločin ter ga takoj sporočili sosedom. Orožništvo zasleduje zločince.

— **Češki jezik na hrvatskih srednjih šolah.** Hrvatski listi poročajo, da se češki jezik vpelje še letos kot obligaten v vse srednje šole.

— **Vrnitev srbskega državnega arhiva.** Kakor izve »Riječ SHS« iz Beograda, so prišli v Beograd trije vagoni spisov srb. drž. arhiva. Najbrže se bodo morale tudi razne dragocenosti, ugrabljenе po avstr. četah, in knjige Narodne biblioteke povrniti iz Dunaja.

— **Imenovanje Italijanskega poslanika na dvoru kralja Petra.** Split, 3. febr. (Lj. k. u.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Za italijanskega poslanika na dvoru kralja Petra je imenovan don Livio principe Borghese.

— **Dvorno žalovanje.** Beograd, 3. (Lj. k. u.) Prestolonaslednik regent Aleksander je odredil tridnevno dvorno žalovanje za umrli sinom angleškega kralja.

— **Državni uradniki v Gradcu** so se priključili s svojo organizacijo socialni demokraciji.

— **Dunajsko vseučilišče** so zopet otvorili v ponedeljek dne 3. t. m.

— **Bivši cesar Karl se mora izseliti;** tak sklep državnega sveta je naznanil državni kancelar dr. Renner Karlu, kakor izve »Pesti Hir-lap«.

— **Dogovor glede tešinskega ozemlja** se je sklenil v Parizu. Poljski in čehoslovaški delegati ga morajo samo še podpisati.

— **Rumunija zahteva** po posl. Bratianu zase Banat, Bukovino, Besarabijo, Erdeljsko in Dobružo.

— **Iz Češke.** Znani so dr. Emil Voska, organizator priprav za uničenje Avstrije, sedaj kapitan ameriške vojske, se je pripeljal v Prago. Ko so ga češki sodrugi na kolodvoru pozdravili je rekel »Ne imel bi na sebi uniforme, če bi ne izražala antimilitarizma. Prišel sem vas in sebe informirati.« — Iz Prage poročajo, da pozove češka vlada vse menihe, ki niso češke državljanji, da zapuste Češko. Češkim menihom dovolijo, da postanejo »usmiljeni bratje«. Prazne samostane porabijo za stanovanje delavcem in srednjim slojem. — V Brnu so se dni končali z ljudskim štetjem. Po dosedanjih poročilih bo večina češka, in sicer z nekaj nad 60 odstotki. Železniško zvezo Pariz-Bukarešta in Praga so otvorili 18. t. m. — Od češkoslovaškega ministrstva za narodno obrambo poročajo, da je po telegramu dr. Beneša, češki armadi na razpolago od ameriške vlade 20.000 kompletnih uniform... Ali se res mislijo še nadalje vojskovati?! — Slavni godbenik in komponist Jaroslav Jeremiaš, je umrl nedavno v Pragi. — Češkoslovaška narodna vlada je zahtevala od dunajskega zunanjeg ministrstva, da izroči vse listine, ki se tičejo obravnave proti dr. Rašinu, Hovorki, Klofaču in dr. Scheinertu. — Čehoslovaško naučno ministrstvo je odpravilo za učiteljice celibat. — Prodajna množina smódk za sudetske dežele so zvišali za januar za 2.800.000 kosov. In pri nas?

Umetnost in književnost.

Narodno gledališče. V sredo, 5. t. m. popoldne ob 4.: »Mam'selle Nitouche« izven abonementa. — V četrtek, 6. t. m. ob pol 8. zvečer »Prodana nevesta« izven abonementa. — Isti večer se otvori dramsko gledališče v poslopju bivšega nemškega gledališča. Kot otvoritvena predstava bo prvič na slovenskem odru vpriporjena Josip Jurčičeva izvirna tragedija »Tur-gomer«, ki jo je za oder priredil Hinko Nučič. Predstava se prične ob 7. uri zvečer in se vrši izven abonementa. — V petek, 7. t. m. v oper-

nem gledališču ob pol 8. zvečer »Smrt majke Jugovičev« izven abonementa. — V soboto 6. t. m. ob pol 8. zvečer v opernem gledališču »Jevgenij Onegin« za »B« abonement. — V dramskem gledališču ob 7. zvečer »Tugomer« za »C« abonement. —

Predprodaja vstopnic za dramsko gledališče prične v sredo, 5. februarja popoldne ob 3. pri dnevni blagajni in odslej vsak dan od 10. do 1. dopoldne in od 3. do 5. popoldne. Istotam dobe od tega dne dalje tudi abonementi svoje izkaznice, ki doslej še niso prišli ponje. Ker je dramsko (bivše nemško) gledališče precej manjše od našega, opozarjamo, p. n. občinstvo, da pri abonement predstavah ne bo mnogo vstopnic na razpolago, kar naj se ne tolmači z raznimi domnevami, češ, da se vstopnice morda že prej rezervirajo in oddajo.

Gospodarstvo.

Vosek. Prehodno gospodarski urad ima na skladu nekaj voska. Obrtniki in drugi reflektantje naj sporočijo potrebne jim množine naravnost prehodno gospodarskemu uradu v Ljubljani, Turjaški trg št. 1.

Kisik. Poverjenik za narodno gospodarstvo štajerske deželne vlade sporoča, da more dostaviti kisik v poljubni množini. Vsi obrtniki, tovarne in drugi reflektantje so naprošeni, naj takoj sporočijo prehodno gospodarskemu uradu v Ljubljani, Turjaški trg št. 1, potrebno jim množino kisika. Prehodno gospodarski urad bo potem s svoje strani ukrenil vse potrebno glede izvoznega dovoljenja iz Nemške Avstrije.

Prehodno gospodarski urad išče stenotipistko, ki mora biti popolnoma veščica slovenske stenografije in biti izurjena v strojepisju. Reflektantje naj prinesejo osebno prošnjo prehodno gospodarskemu uradu v Ljubljani, Turjaški trg št. 1.

Shodi.

Protestni shod kovinarjev bo v četrtek 8. t. m. takoj po delu v Mestnem domu. Dnevni red: Novi plačilni pogoji in naša vlada.

Ptuj. Politična organizacija soc. demokratične stranke. Seja odbora se vrši v soboto 8. t. m. ob 5. uri popoldne v prostorih okrajne bolniške blagajne v Ptuj, Gosposka ulica. Prosim polnoštevilne udeležbe soodbornikov, ki so bili na shodu 25. januarja izvoljeni. — Predsednik Rože.

Shodi v nedeljo, dne 9. t. m.

popoldan ob 3. v **Križah pri Trziču**, poroča s. Prepeluh;

popoldan ob 9. v **Kamniku**, poroča s. Petejan;

popoldan v **Makovljah**, poroča s. Skobl;

popoldan ob 3. v **Borovnici**, poroča s. Kopač;

dopoldne v **Sevnici**, poroča s. Zore,

popoldne v **Rajhenburgu**, poroča s. Zore,

dopoldne v **Verdu**, poroča s. Štebi,

popoldne na **Stari Vrhnik**, poroča s. Štebi,

v **Rogaški Slatini**, poroča s. Rože,

dopoldne na **Jesenicah**, poročajo sodrugi

dr. Korun, Erjavec, Uratnik,

popoldne na **Dobravi**, poroča s. Uratnik,

popoldne na **Javorniku**, poroča s. dr. Korun.

Uro in lokal določi kraj. pol. org. — Dnevni red: Politični položaj.

Zadnje vesti.

Iz odgovora graške in dunajske vlade na ultimatum.

Devet jugoslovanskih državljanov je pod policijskim nadzorstvom, ker je razpoloženje ljudstva vsled mariborskih dogodkov tako vznemirjeno, da se ne more drugače jamčiti za njih življenje. Vlada je pripravljena preklicati konfinacije, če se istočasno preklicajo vsi persekucijski ukrepi zoper Nemce na spornem ozemlju. Državni urad za zunanje stvari protestira proti trditvi jugoslovanske vlade, da se je Nemška Avstrija odpovedala državnim vladarskim pravicam (staatl. Hoheitsrechte) in smatra to kot napačno tolmačenje brzajavke z dne 22. januarja, ki se je nanašala na volitve. — Prosi za brzajavni odgovor o preklicu prisilnih odredb zoper Nemce na spornem ozemlju. — Deželna vlada v Ljubljani konstatira, da so konfinacije v Gradcu zgolj samovoljne odredbe in da se ni ugodilo naši upravičeni zahtevi. Zato je yčera popoldne odredila konfinacijo devetih ljubljanskih Nemcev, natančno po graškem

vzorcu. Te odredbe odpadejo, kakor hitro se razveljavijo konfinacije deveterih Slovencev v Gradcu. Konfinirani so ti-le Nemci: profesor dr. Binder, odvetnik dr. Eger, notar Galle, general pl. Kleinschrodt, bančni ravnatelj Klimpel, ravnatelj Pammer, hranilniški tajnik dr. Plautz, profesor Vesel in šolski ravnatelj Weinlich.

Italijani in Jugoslovani.

Split, 4. febr. (Lj. k. u.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Sonninov novinar Viktor Vettori piše v »Giornale d'Italia« o manevrih za kulisami mirovne konference. Zlasti poudarja agilnost jugoslovanskih agitatorjev, ki hočejo po vsaki ceni pridobiti Wilsona in ameriško javno mnenje zase. Ker smo vajeni slišati enake stvari, se ne bomo čudili stari, v boljšem izdanju natisnjeni italijanski laži gospoda Vettori, da so Hrvati oni, ki so se najhrabreje borili za avstrijsko stvar, Italijani pa oni, ki so trpeli in se mučili. Gospoda okoli Sonnina bi morala biti vsaj tako lojalna in se spomniti vsega trpljenja in vseh muk jugoslovanskega naroda v bivši avstroogrski monarhiji. Ali ve gospod Vettori, koliko tisoč naših mož in žena je bilo obešenih v Bosni, Hercegovini, Sremu in Dalmaciji? Ali so bili to italijanski talci, ki so jih gonili po vsej Dalmaciji leta 1914? Ali je italijansko ali jugoslovansko meščanstvo v Splitu leta 1914 manifestiralo pred nemškim konzulatom? Ali je splitska »banda cittadina« svirala pred istim konzulatom »Wacht am Rhein«, dočim so bila vsa hrvatska društva razpuščena in vodilni člani zaprti?

Z mednarodne soc. konference v v Švici.

Bern, 3. (Lj. k. u.) Švicarska brzajavna agentura poroča: Henderson je otvoril danes mednarodni socialistični kongres z nagovorom v angleškem jeziku. Urad za kongres je sestavil tako-le: Branting (Švedska) predsednik, Wibaud (Holandska) in dr. Justo (Argentinijska) podpredsednika ter Henderson (Anglija) in Seitz (Avstrija) prisednika. Huysmans, tajnik mednarodnega urada, je sporočil, da je dospelo na konferenco 80 delegatov. Ti delegati zastopajo 21 držav. Branting je imel nagovor na konferenco, v katerem je izjavil: »Kakor sta Bebel in Wilhelm Liebknecht v času padca francoskega cesarja v Sedan kljubovala preslepljenemu nacionalističnemu umišljenju, ki je proti jasni volji prebivalstva zahtevalo aneksijo Alzacije-Lotaringije, tako moramo mi sedaj nastopiti proti aneksionizmu od katerekoli strani. V imenu splošne socialistične demokracije Evrope moramo zahtevati poštene mirovne pogoje za nove republike, ki so nastale na razvalinah starih cesarstev. Staro zahtevo internacionale o samoodločbi je sprejela mlada Amerika s tako močjo, da jo moramo občudovati. Wilson je s svojimi 14 točkami v sredi državnikov in politikov kapitalističnega sveta poizkusil, ustvariti duševno revolucijo. Namesto pravice močnejšega je proklamiral pravico vseh. Bern mora postati kontrola delavskih slojev proti morebitnemu potvorjenju Wilsonovega programa. Bern mora postati samostojna centrala delavskih slojev, da izvaja njihove misli v socialističnem duhu. Tukaj v Bernu bomo ustvarili naš program za zvezo narodov. Načelo našega naziranja so pravica demokracije, svoboda, besede in misli ter udejstvitev socializma.« Po Brantingovem govoru, ki so ga sprejeli z odobravanjem, je predlagal urad za konferenco naslednji dnevni red: »Danes v torek in jutri v sredo bodo razpravljali o zvezi narodov in o splošni politiki, v sredo in četrtek o teritorialnih vprašanjih, v petek o varstvenih zakonih za delavce. V soboto bodo predlagali resolucijo, nakar bo kongres zaključen.« Delo kongresa bo nadaljevala parlamentarna komisija. K dnevnemu redu je izvajal Albert Thomas (Francija) nastopno: »Revolucionarni preobrti, nastali vsled vojne, so ustvarili položaj, ki je določil nove smernice za skupno delovanje internacionale. Wilson je s svojimi 14 točkami poizkusil ustvariti duševno revolucijo. Wilson mora računati v Parizu z odporom kapitalističnih slojev različnih dežel. On ne more ovreči značaja kapitalizma. Samo edinost delavskih slojev more preprečiti razširjenje kapitalizma in ustvariti novo družbo. Socialistični delavski sloji protestirajo energično proti zlorabnim prispojitvam.« Govornik je nato ostro kritiziral ravnanje nemških socialnih demokratov za vojne. Ko so nastopili Liebknecht, Haase, Kautsky in Eisner, so nemški socialisti večine postali še zvestejši sluge nemškega cesarja. Proti brestlitovskemu

in bukreškemu miru niso napravili ničesar. Pred ofenzivo spomladi leta 1918 so izjavili, da mora le zmaga nemškega orožja prinesiti blagostanje. Ker so v Franciji sodrugi, ki nam očitajo isto ravnanje, kakor Ebertu in Scheidemannu, mora internacionala nastopiti proti sodrugom, ki delajo brez ozira na gospodarske razmere in na čustvovanje prebivalstva revolucionarne agitacije, z drugimi besedami, nastopiti moramo proti boljševizmu.« Govornik je nato predlagal k dnevnemu redu naslednjo resolucijo: »Mednarodna socialistična konferenca v Bernu sklone, naj se stavi kot prva točka na dnevni red vprašanje odgovornosti na izbruhu vojne in na kršitvi nevtralitete, ki je bila zajamčena po Evropi, ter vprašanje odgovornosti socialistov, ki so v to zapleteni, Uvažujoč, da ogrožajo bodočnost socializma sveta tendence, imenovane boljševizem, sklone konferenca, naj se stavi kot druga točka na dnevni red: Vloga demokracije pri obnovi socialnega reda.« Seja, ki je bila nato prekinjena, je bila otvorjena ob osmih zvečer. Po mnenju Mistrala (Francija) se morajo obravnavati tri vprašanja: 1. Odgovornost za vojno, 2. vsebina mirovne pogodbe in 3. razmere, nastale po revoluciji. Nato je govoril poslanec Weiss (Berlin, nemška stranka večine) ki je izjavil: »Nemški socialisti večine se nečejo izogniti vprašanju odgovornosti. Toda drugi del resolucije Alberta Thomasa ne more služiti obnovi internacionale, ako bi se izključila večina nemških socialnih demokratov. Namesto vprašanja o odgovornosti se mora razpravljati, kako bi se zopet ustvarila internacionala. Politika deželne obrambe, ki jo je zasledovala stranka večine, je bila prava že radi tega, da se ji ne bi očitalo, da bi bila stranka kriva na morebitnem razpadu Nemčije. Vkorakanje v Belgijo in tamošnje vojskovanje Nemcev ter napadanja mesta London je obsojala stranka večine.« Proti Angležem obrnjen, je govornik obrazložil bedo, nastalo vsled blokade. — Weis je izjavil, da je, kar se tiče odgovornosti za vojno, takoj po tem, ko je prevzela vlado njegova stranka, ugotovila krivce nemške vlade, ne da bi pozabila, da ruski car in gotove osebe v Parizu niso ravno nedolžni na izbruhu vojne. Ako se Nemčiji vsili mir močnejšega, bo nemški narod izgubil vero v moč mednarodnega proletarijata. — Renaudel (Francija) je izvajal: Francozi ne morejo razumeti, da se nemški socialisti strinjajo s hudo delstvi svoje vlade. — Na predsednikov predlog se je nato debata prekinila. Branting je naznanil, da je moral Seitz vsled nujnega brzajavnega poziva odpotovati na Dunaj. Na njegovo mesto stopi Ellenbogen. — Prihodnja seja jutri.

Bern, 4. febr. (Lj. k. u.) Švicarska brzajavna agentura poroča: Mednarodni socialistični kongres je danes nadaljeval posvetovanja. Huysmans je naznanil, da je danes zastopanih 23 dežel s 386 delegati. Kot prvi govornik je povzel besedo ministrski predsednik Eisner, ki je izrazil uverjenje, da nemški narod rabi enotno socialno demokracijo, da zmaga izpreminjevanje časov. Nemčija se mora pred internacionalo oddolžiti na ta način, da prednjači na poti do socializma. Govornik je nato pojasnjeval značaj nemške revolucije in ugotovil, da ni nikjer stremiljenje mas, izpopolniti novo ljudsko vlado v socialističnem duhu tako močno kot v Nemčiji. Svetovna zgodovina ne pozna vojne, v kateri bi vsakdo, ki bi to hotel, še tekom bojevanja z vso zgodovinsko jasnostjo spoznal, kdo je zakrivil to vojno. Nemški socialisti večine in njihovi zastopniki so končno jasno priznali, da so se leta nahajali v zmoti. Naloga nemške socialne demokracije bi morala biti, da se postavi proti vojni in si s tem zagotovi pravico, da v trenutku, ko se Nemčija zruši, deluje zanjo moralčno. Večinski socialisti so za vojne velik del krivde vzeli nase, ker s svojo politiko niso le podaljšali vojne, marveč so pomagali, strmoglaviti Nemčijo v brezdno. Ne smemo ostaviti Berna, je zaključil govornik, ne da bi zaobljubili, da se hočemo do smrti zvesto bojevati za svobodo človeštva in za socializem. Socializem mora zmagati. — Govoru Eisnerjevemu so poslušalci burno pri-trjevali.

Belgijski socialisti se ne udeležijo mednarodne konference.

Bruselj, 4. febr. (Lj. k. u.) »Agence Havas« poroča: Vrhovni svet socialistične stranke je ponovno z 31 proti 10 glasovi sklenil, da se ne udeleži socialistične konference v Bernu. Trije člani so se vzdrževali glasovanja.

Proti delavstvu v Glasgowu.

Berlin, 4. febr. (Lj. k. u.) Glasom Dunajskega kor. urada poroča: »Berliner Tageblatt« iz Haaga: Glasom londonskih poročil so dospeli po petkovih nemirih oddelki vojakov v Glasgow. Vojaki imajo strojnice in so zasedli važne dele mesta. Vse voditelje stavke so aretirali. Do sedaj se mir ni kalil.

Kijev so zasedli boljševiki.

Stanislavov, 4. febr. (Lj. k. u.) Ukrajinski tiskovni urad poroča: Kijev so zasedli boljševiki. Narodna vlada je s svojimi četami zapustila mesto.

Aliiranci proti boljševikom.

Stanislavov, 4. febr. (Lj. k. u.) Ukrajinski tiskovni urad poroča: Poveljništvo aliranih bojnih sil v Odesi je 21. januarja odposlalo ukrajinski vladi 20 francoskih tankov, da jih uporabi v boju proti boljševikom.

Iz francoske zbornice.

Pariz, 3. februarja. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča: Poslanska zbornica je danes sprejela predsednika Wilsona. Deschanel je imel govor, v katerem je slavil Ameriko in predsednika Wilsona. Med drugim je rekel: »Ta vojna ni bila taka, kakor so bile vojne doslej. Tudi mir ne bo tak kakor do sedaj. Krivci se morajo kaznovati. Nemčija ne sme več ogrožati Francije.« Predsednik Wilson je izjavil: »Vedno bolj čutim prijateljstvo, ki me veže z francoskim narodom, kateremu so prišli vsi narodi sveta na pomoč. Čas nevarnosti je minil. V bodočnosti mora biti ogrožanje nemogoče, ne da bi vstal ves svet. Prebivalstva čudovite in od vseh ljubljene Francije ne sme nihče več ogrožati. Ne morem dopustiti, da bi se ponovila nedmavna tragedija. Vse moči sveta bodo v bodočnosti jamčile za varnost Francije.« Predsednik Wilson je končal tako-le: Mi smo vaši prijatelji, vaši bojovníki, vaši branitelji in bomo to ostali, da bo ves svet deležen te svobode. Navzoči so priredili predsedniku Wilsonu koncem govora burne ovacije. Nato je bila seja zaključena.

Iz francoske zbornice.

Pariz, 4. febr. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: V francoski zbornici je predsednik Wilson imel govor, v katerem je med drugim izvajal: Na drugi strani Rena, v Nemčiji, na Poljskem, Ruskem in v Aziji so vprašanja še odprta in se v trenutku ne morejo rešiti. Francija še vedno stoji na svojih mejah. In ako bi stala sama, bi trajno morala biti oborožena in bi s tem svojemu narodu naprtila trajno breme davkov. Doprinesiti bi morala žrtev, ki bi bila neznošna. Toda ne samo Francija, marveč tudi ostali narodi na svetu bi morali storiti isto. V pričakovanju kateregakoli groznega primera krivice bi morali biti vedno oboroženi. Toda to je nemogoče. Vlada sveta so doslej mislili vedno le na odnose med vladami in so pri tem pozabljali na odnose med narodi. Sedaj vedo, da je edina pot do varnosti ta, da so v primeru, ako bi bila ogrožena Francija ali kak drug narod, ostali narodi pripravljeni, braniti ogrožene narode.

Razno.

Kako so ubijali pri avstrijskih vojaških sodiščih. V Olomuc je dospela zadnji čas komisija, ki ima nalogo poizvedovati o delavnosti vojaških sodišč med vojsko, posebnost, kar se tiče smrtnih obsodb. Dosedanji njeni uspehi so povzročili, da so že uvedli kazensko postopanje proti bivšemu mestnemu poveljniku v Budimpešti generalu Lukašiču, pri katerem so ugotovili, da je obsodil od 40 obtoženih oseb, ki jih je sodil, 16 oseb na smrt. Akte so našli glede 8 usmrčencev, ostalih 8 aktov so pa uničili takoj v začetku revolucije. Od teh 16 slučajev so v dveh slučajih obsodili 20letne mladeniče, ostali

so pa bili starejši, večinoma že oženjeni možje. Dalje so ugotovili, da so usmrčevali kar najbolj hitro, tako da so pisali protokole, ko je bila žrtev že mrtva. Tako je bil n. pr. usmrčen vojak, ki ga je poslal stotnik v Pešto, da nakupi tam perila zato, ker je prekoračil rok, ki so mu ga določili za nakup perila, za 24 ur. Pred sodiščem se je branil s tem, da ni mogel nakupiti v danem roku perila, kolikor bi ga moral. Ne glede na to, je bil obsojen 12. septembra na smrt in istega dne že tudi usmrčen, dasi je bila obsodba potrjena šele 13. septembra. Čimdalje lepše!

Maziljenje z bačnaml. Čudne odredbe za pretepanje vojakov je izdal bivši avstrijski stotnik Teslić ki je bil koj prve dni Narodnega vjeća imenovan podpolkovnikom v Bjelovaru. Sicer je že odstavljen in v sodni preiskavi, ali značilno je, kako so se taki gosposdije zamislili ustvariti ljubezen do bližnjega — s knuto! Evo! Spor med Hrvatom in Srbom se kaznuje z dvodnevnim zaporom brez jedi, ob samji vodi. Oba kaznjenca morata se mesto zajtrka, kosila in večerje poljubiti. Po prestopu kazni morata mesec dni skupaj spati in jesti iz iste skledice. Kdor se upijani, se mu odvzamejo vse enomesečne pristojbine. Isto velja za onega, kdor pijanca zataji. Če se je v pijanosti prekršil nad kom drugim, se kaznuje na isti način, kakor je napravil on dotičniku. Za vsak madež na obleki se iztirja od vojaka ena krona, kakor tudi za vsak nezapet gumb proti predpisani opravi na ulici. Za nepozdravljanje tridnevni zapor brez jedi. Za žaljenje kralja ali republikanstvo predpisano je 25 batin tudi za civile. Neposlušnost in popustljivost v službi zasluži 25 gorkih batin. Enako porcijo dobi tudi vojaški begunec in cela njegova obitelj se toliko časa zapre, dokler se on sam ne povrne. Podaljšavanju dopusta je odmerjenih za en dan 5 batin, za več dni pa za vsak dan 2 batini kot nameček. Kdor krađe, mora povrniti petkratno vrednost in dobi za 200 K 15 batin, do 500 K 20, do 1000 K pa 25 gorkih. Ropanje se kaznuje na licu mesta s smrtjo. Kdor zataji spolno bolezen in ne pove, kje jo je dobil, se mu da za mazilo 10 batin. Kdor bi delil slabe batine, jih dobi ravno toliko kot tepeni.

Za volilni sklad so darovali kovinarji avto-delavnice na Ledini 157 K. Ta znesek se je nabral od preostalih vinarjev na plači.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Peteljan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Dr. Benjamin Ipavic,

mногоletni asistent oddelka za ženske bolezni in porodništvo deželne bolnice v Ljubljani, zadnje dve leti operator ženske in porodniške klinike prof. Ernst Wertheim-a Dunajske univerze, :: zopet ordinira :: v Ljubljani, Turjaški trg št. 2.

Mlinarja, pražilca,

ali dva zanesljiva delavca k mlin-skim in pražilnim strojem sprejme Kolinska tovarna, Ljubljana.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

Ljubljana Frančiškanska ul. 6.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih

3 %

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in nestalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Stanje vlog je bilo koncem leta 1918 1½ milijonov kron.

Rezervni zakladi znašajo okoli nad 50.000 K.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1,100.000.

3 1/4 %

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —